

Requirements of Whistleblowing in Media Space

Mehdi Zolfaghari: Associate Professor, Department of Asian Studies, Eco Insurance Institute of Higher Education, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. **email:** zolfaghari@atu.ac.ir

Hamid Ahmadinejad: Assistant Professor, Department of Political Science and International Relations, Faculty of Literature and Humanities, Lorestan University (corresponding author), Khoramabad, Iran. **email:** ahmadinejad.h@lu.ac.ir

One of the most important methods many countries consider to be an effective and low-cost way to fight corruption and voice support for it, is the tactic or method of whistleblowing. Although there is disagreement in different countries regarding the way to implement this method, considering their cultural elements, there is no doubt about its effective role and position in fighting corruption. In Iran, the Islamic Consultative Assembly (the Parliament) also approved a plan to financially support corruption whistleblowers in 1401, which can be considered an important step in fighting corruption. But this is only the starting point; therefore, this method needs to be equipped with other more important elements to achieve its goal, which is to succeed in fighting corruption. This research addresses the question of how whistleblowers in the media space can be effective in fighting corruption. In Iran the findings of the research using a library method and based on a descriptive-analytical approach show that the necessity of whistleblowing in the fight against corruption requires removing obstacles and finding solutions such as legal support, media strategy, anonymity, financial support, and disregard for the whistleblower's motivation.

Keywords: Corruption, National Security, Whistleblowing, Media Space, Combat Strategy, Iran.

مقتضیات سوت‌زنی در فضای رسانه‌ای

نوشته

مهدی ذوالفقاری*

حمید احمدی نژاد**

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۱۳

چکیده

یکی از مهم‌ترین روش‌هایی که بسیاری از کشورها آن را راهی مؤثر و کم‌هزینه در مبارزه با فساد می‌دانند و از آن حمایت می‌کنند، تاکتیک یا روش سوت‌زنی است. اگرچه در کشورهای گوناگون با توجه به عناصر فرهنگی آن‌ها اختلاف‌نظر درباره شیوه اعمال این روش وجود دارد، اما تردیدی درخصوص نقش و جایگاه مؤثر این روش در مبارزه با فساد وجود ندارد. در ایران نیز مجلس شورای اسلامی طرح حمایت مالی از افشاگران فساد را در سال ۱۴۰۱ به تصویب رساند که می‌توان آن را قدمی مهم در راستای مبارزه با فساد تلقی کرد. اما این تنها نقطه شروع کار است و لذا این روش نیازمند تجهیز به عناصر مهم‌تر دیگری برای رسیدن به هدف آن یعنی موفقیت در مبارزه با فساد است. این پژوهش به این سؤال می‌پردازد که سوت‌زنان فضای رسانه‌ای چگونه می‌توانند در مبارزه با فساد در ایران مؤثر واقع شوند؟ یافته پژوهش با استفاده از روش کتابخانه‌ای و مبتنی بر رویکرد توصیفی - تحلیلی نشان می‌دهد که ضرورت سوت‌زنی در مبارزه با فساد نیازمند رفع موانع و راهکارهایی همانند حمایت قانونی، راهبرد رسانه‌ای، ناشناس ماندن، حمایت مالی و عدم توجه به انگیزه افشاگر است.

کلیدواژه: فساد، امنیت ملی، سوت‌زنی، فضای رسانه‌ای، راهبرد مبارزه، ایران.

* دانشجویار گروه مطالعات آسیایی، مؤسسه آموزش عالی بیمه اکو، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

Zolfaghari.m@atu.ac.ir

** استادیار گروه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان (نویسنده

مسئول)، خرم‌آباد، ایران. ahmadinejad.h@lu.ac.ir

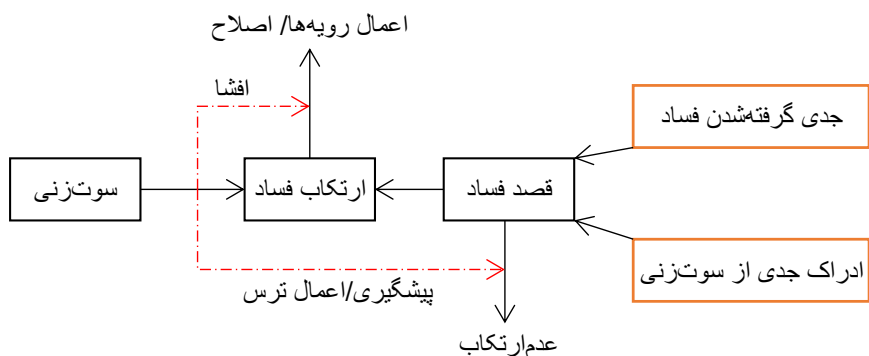
نحوه استناد به این مقاله: ذوالفقاری، مهدی و احمدی نژاد، حمید (۱۴۰۳). مقتضیات سوت‌زنی در فضای

رسانه‌ای. رسانه، ۳۵(۴)، ۲۸-۵.

مقدمه

فساد یکی از جدی‌ترین تهدیدهای جهانی عصر کنونی است. مبارزه با این تهدید پیچیده نیازمند رویکردهای متعدد و هم‌زمان است. به عبارتی از آنجا که عناصر منجر به فساد در هر کشور ناشی از یک اکوسیستم هماهنگ است، لذا مبارزه با این پدیده نیز به یک اکوسیستم ضدفساد نیاز دارد، چراکه رویکردهای مجزا و منفرد در نهایت جز اتلاف هزینه و زمان نتیجه‌ای به دنبال نخواهند داشت. نکته قابل تأمل آن است که فساد به دلیل تأثیر منفی و ویژگی مخرب آن بر محیط اجتماعی، توسعه اقتصادی و وجهه بین‌المللی، خطر قابل توجهی برای امنیت ملی هر کشور است. در این راستا، مقوله مهم فساد که ابعاد مختلف جامعه ایرانی و به خصوص حوزه اقتصادی را در بر گرفته و در حال نابودی سیاست‌ها و خدمات چهار دهه اخیر است، به یکی از مهم‌ترین آسیب‌های امنیت ملی تبدیل شده است؛ به طوری که حتی به یکی از نگرانی‌های رهبر انقلاب تبدیل شده و ایشان بارها از ضرورت بسیج عمومی برای مبارزه با این "سرطان" سخن گفته‌اند. به این ترتیب پیچیده‌تر شدن روزافزون فساد و این‌که این پدیده گلوگاه تنفس امنیتی کشور را مسدود می‌کند، ضرورت اتخاذ راه‌حل‌های جامع برای مبارزه با آن را اجتناب‌ناپذیر کرده است. این راه‌حل‌ها در گرو برنامه‌های جدی و با حمایت نظام حکمرانی است که یکی از مهم‌ترین و کم‌هزینه‌ترین آن‌ها و از سوی دیگر تقریباً مؤثرترین‌شان تاکتیک سوت‌زنی است که سال‌هاست در اکثر کشورها مورد توجه و حمایت قرار گرفته است. با توجه به آن‌که در ایران راهبردها و برنامه‌های مبارزه با فساد در دهه‌های اخیر چندان موفقیت‌آمیز نبوده‌اند لذا به نظر باید به جای ایجاد نهادها و قوانین جدید، به سمت وسوی اتخاذ رویکردهای جدید پیش رفت که یکی از این رویکردها روش سوت‌زنی است. سوت‌زنان اولین خط دفاعی در برابر فساد و مؤثرترین منبع برای اطلاعات در مورد فعالیت‌های غیرقانونی هستند. اهمیت نقش و جایگاه سوت‌زنان در مبارزه با فساد به اندازه‌ای زیاد است که می‌توان آن را سوت پایان بازی فساد در جوامع تلقی کرد، چراکه بر اساس آمارها قریب به چهل درصد از فسادهای افشا شده دنیا از طریق همین روش آشکار شده است. با توجه به این نقش و اهمیت، سؤال پژوهش کنونی آن است که سوت‌زنان فضای رسانه‌ای چگونه می‌توانند در مبارزه با فساد در ایران مؤثر واقع شوند؟

این پژوهش از منظر روش توصیفی - تحلیلی، از نظر هدف کاربردی - توسعه‌ای و از بعد گردآوری داده‌ها کتابخانه‌ای و اسنادی است. مدل مفهومی پژوهش یعنی چگونگی راهبرد سوت‌زنی در مبارزه با فساد را می‌توان چنین نشان داد:

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش (چگونگی تأثیر راهبرد سوت‌زنی)
منبع. طرح استنتاجی نگارندگان

براساس شکل ۱ جدی گرفته‌شدن فساد و درک جدی از سوت‌زنی دو پایه اصلی در روند مبارزه و کاهش فساد تلقی می‌شود. در این مسیر سوت‌زنان پس از ارتکاب فساد با افشای آن زمینه آزمودن و اعمال رویه‌ها و اصلاح آن‌ها را به وجود می‌آورند و در مرحله قبل از ارتکاب، یعنی وقتی فردی قصد انجام عمل فسادآمیز را دارد با درک جدی سوت‌زنی به دلیل ترس احتمال ارتکاب آن کاهش می‌یابد.

پیشینه پژوهش

عالی و همکاران (۱۴۰۲) در مقاله "ارائه مدل و تبیین گزارش‌دهی فساد مالی بر اساس رویکرد پدیدارشناساختی کلایزری" به بررسی گزارش‌دهی فساد از دید حسابداران شاغل در بخش خصوصی و دولتی پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که عوامل مختلفی مانند فردی، رفتاری، ساختاری، حقوقی و ... بر فرآیند گزارش‌دهی فساد مؤثر هستند، اما در میان همه آن‌ها عامل اخلاقی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در تشویق به افشاگری فساد است.

محمدزاده و لعل‌علیزاده (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با عنوان "اثر حمایت‌های حقوقی و سازمانی ادراک شده بر تمایل به سوت‌زنی" با بهره‌گیری از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری نشان داده‌اند که حمایت‌های قانونی و سازمانی ادراک‌شده کارکنان در ایجاد تمایل به سوت‌زنی تقریباً ناچیز است و لذا در موارد شش‌گانه تخلف مورد بررسی این پژوهش تمایل به سوت‌زنی از متوسط کمتر بوده است.

بصیریان جهرمی و لطفی (۱۴۰۰) در مقاله "تحلیل سلسله‌مراتبی فازی موانع و چالش‌های شکل‌گیری خبرنگاری تحقیقی در صداوسیما" با تأکید بر نقش خبرنگاران تحقیقی به عنوان شکل مؤثری از کنترل اجتماعی بر قدرت و نهادهای رسمی در کاهش فساد، اما عواملی مانند

فضای بسته سیاسی، فقدان امنیت شغلی خبرنگاران، وابستگی به دولت، کاهش آموزش و رشد فضای خبرنگاری سلبریتی را از موانع ایجاد این نوع خبرنگاری می‌داند.

رستمی و قاسمی (۱۳۹۷) در مقاله "سازوکارهای حقوقی فعال‌سازی ظرفیت گزارش‌دهندگان مردمی فساد با مطالعه تطبیقی ایران و آمریکا" با بررسی بستر حقوقی مناسب برای گزارش‌دهی و مقایسه نظام قانون‌گذاری آمریکا و ایران معتقدند از مهم‌ترین راه‌های مبارزه با فساد، بهره گرفتن از ظرفیت بالقوه جمع‌سپاری و مردمی در راستای گزارش‌دهی تخلف است.

فرقانی و نظری (۱۳۹۷) در مقاله "فضای مجازی احیاگر روزنامه‌نگاری آرمانی برای تحقق جامعه مدنی در ایران" با تأکید بر رابطه بین نبود جامعه مدنی و افزایش فساد، معتقدند ایجاد تغییر در فضای رسانه‌ای یعنی توسعه فضای مجازی بستر ساز روزنامه‌نگاری آرمانی برای تحقق جامعه مدنی در ایران خواهد بود و این شیوه به دنبال خود مبارزه با فساد در ابعاد مختلف، افزایش شفافیت، ایجاد انسجام در بین مردم و ... را به همراه خواهد داشت.

اسدی (۱۳۹۱) در مقاله‌ای با عنوان "نقش روزنامه‌نگاری تحقیقی در گسترش رفاه اجتماعی" با اشاره به قدمت فساد به اندازه تمدن و تبدیل آن به مسئله‌ای اساسی برای کشورهای جهان، معتقد است مبارزه با این پدیده از مهم‌ترین رسالت‌های روزنامه‌نگاران است. در همین راستا نویسنده روزنامه‌نگاری تحقیقی به عنوان شیوه‌ای که منحصرأ در پی فساد و بر ملا کردن آن است را راهی مؤثر در کاهش فساد و ایجاد رفاه اجتماعی تلقی می‌کند.

هدلی و همکاران^۱ (۲۰۲۳) در مقاله "عوامل مؤثر بر قصد افشاگری" با بررسی تأثیر حفاظت قانونی در مبارزه با فساد نشان می‌دهند که کارمندان دولتی در افشاگری به هزینه شخصی و جدی بودن تخلف‌ها توجه می‌کنند اما تعهد حرفه‌ای بر این قصد افشاگری تأثیر ندارد. همچنین حفاظت حقوقی تنها قادر به تعدیل اثر هزینه شخصی و تعهد حرفه‌ای بر قصد افشاگری است و قادر به تعدیل جدی بودن تخلفات نیست.

ابازی^۲ (۲۰۲۰) در مقاله "دستورالعمل سوت‌زنی اتحادیه اروپا: تغییر بازی برای محافظت از افشاگری؟" معتقد است افشاگران اغلب مشروطیت‌زدایی شده و آزار و اذیت و تلافی را تجربه می‌کنند. بر همین اساس در اکتبر ۲۰۱۹، اتحادیه اروپا دستورالعملی را در مورد حمایت از افرادی که نقض قوانین اتحادیه را گزارش می‌کنند، تصویب کرد. این قوانین دوازده زمینه سیاستی را پوشش می‌دهد و استانداردهای بالای حفاظت را تضمین می‌کند.

ساتنای و شم^۳ (۲۰۱۸) در مقاله "مقابله با فساد سازمانی از طریق روزنامه‌نگاری تحقیقی" با استفاده از روش تحلیل محتوا در جهت تحلیل داده‌های پژوهش، تلاش دارند تا راهکارهایی برای مبارزه مؤثر با فساد ارائه کنند. نویسندگان بدین نتیجه رسیده‌اند که اگر روزنامه‌نگاری

1. Hadli

2. Abazi

3. Suntai & Shem

تحقیقی به‌درستی به کار گرفته شود و در برخی مواقع حمایت مأموران امنیتی را داشته باشد، می‌تواند به‌عنوان راهی مؤثر برای کاهش فساد عمل کند.

لاتیمر و براون^۱ (۲۰۰۸) در مقاله "قوانین سوت‌زنی: بهترین شیوه بین‌المللی" تحلیلی از قوانین حامی افشاگران در جهان ارائه داده و استدلال می‌کنند چشم‌انداز تسریع حرکت به سمت رژیم‌های مؤثرتر و کمتر "نمادین" در زمینه مبارزه با فساد تا حدی زیادی به اجماع واضح‌تر در مورد اهمیت عمومی افشای کارکنان و مزایای سازمانی رویکردهای باز و فعالانه برای مدیریت افشا بستگی دارد.

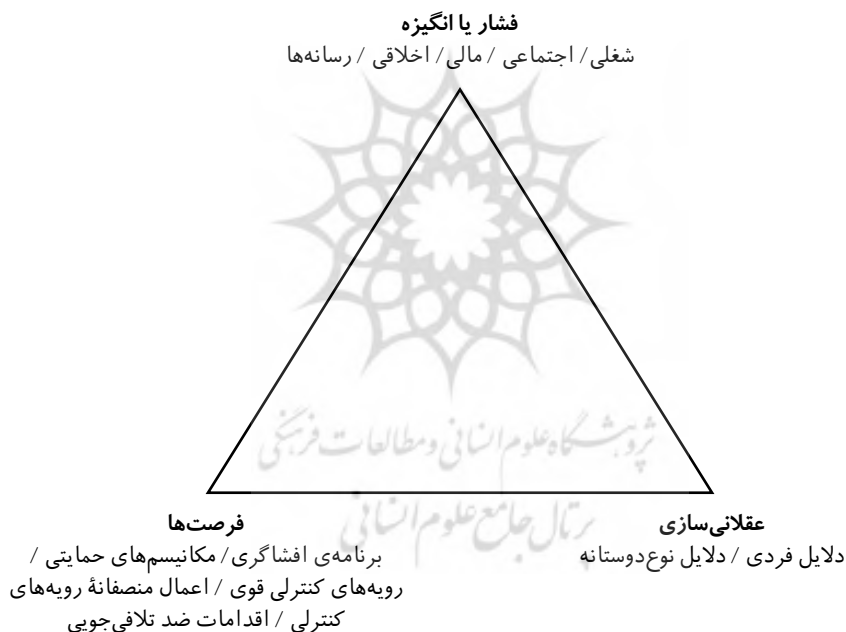
در اغلب آثار مورد بررسی، نویسندگان بدین نتیجه رسیده‌اند که آثار مذکور اغلب به بررسی عوامل مؤثر بر سوت‌زنی پرداخته‌اند. به‌خصوص در منابع داخلی بیشتر بحث سازوکارهای حقوقی و عوامل ادراکی مؤثر در تمایل یا عدم تمایل به افشاگری آن هم بر اساس داده‌های کمی مورد بررسی قرار گرفته است. لذا نوآوری این پژوهش نسبت به آثار پیشین آن است که نویسندگان با تأکید بر افشاگری به‌عنوان راهبردی مؤثر در مبارزه با فساد، از توصیفات مندرج در قوانین فراتر رفته و دلایل ضرورت وجود، موانع و راهکارهای رفع آن‌ها را بر سر راه تقویت این راهبرد مورد بررسی قرار خواهند داد.

مفهوم نظری سوت‌زنی^۲

سوت‌زنی یک اصطلاح آمریکایی است، اگرچه ریشه انگلیسی نیز دارد. این واژه برگرفته از آن است که وقتی در انگلیس پلیس رفتاری خلاف قانون از سوی مجرم می‌دید برای آن‌که مردم و دیگران افسران پلیس را از مکان وقوع جرم آگاه سازد شروع به زدن سوت می‌کرد. این روش ساده‌ترین و در دسترس‌ترین شکل آگاه کردن دیگران از رخداد جرم با هدف ممانعت از وارد آمدن خسارت بیشتر به جامعه بود. سوت‌زنی در واقع یک جایگزین است و زمانی می‌توان از آن برای گزارش تخلف‌ها استفاده کرد که زنجیره‌های داخلی یا ساختارها مانع تصحیح رفتار نامناسب می‌شوند و یا گزارش آن را با دشواری می‌کنند (شولتز و هاروتونیان^۳، ۲۰۱۵: ۸۸). پیتربدن^۴ در تعریف سوت‌زنان معتقد است که این افراد با داشتن اطلاعات مهم درباره فساد و عمل غیرقانونی که منافع عمومی را متأثر می‌سازند راهی به غیر از گزارش‌دهی برای مقابله با آن نمی‌بینند. این افراد ممکن است بیرون از سازمان و یا آن‌که عضوی از آن باشند. گستره و تعدد افرادی که در افشاگری احساس مسئولیت می‌کنند یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های کارآمدی این راهبرد است. در یک جمله

1. Latimer & Brown
2. Whistleblower
3. Schultz & Harutyunyan
4. Peter Bowden

اهمیت سوت‌زنان را می‌توان در این گفته پیترز و برانچ^۱ دید که معتقدند؛ این نهاد یک پیشرفت عظیم در جنبش توسعه تلقی می‌شود (رستمی و قاسمی، ۱۳۹۷: ۶۴۲). بنابراین اغراق نخواهد بود اگر سوت‌زنی را یکی از راهبردی‌ترین و مؤثرترین متغیرها به منظور کاهش فساد اداری تلقی کرد، چراکه سوت‌زنان با دیدن فساد ساکت نمی‌نشینند و به هشدار، آگاهی‌بخشی و افشا می‌پردازند تا این فساد را کاهش و یا ریشه‌کن کنند. همین اهمیت راهبرد باعث شده که برخی سوت‌زنان را قدیسین فرهنگ سکولار^۲ بنامند (تودو و پاتاک^۳، ۲۰۱۵: ۱۰). به این ترتیب سوت‌زنی روشی مهم برای جلوگیری از فساد و سوءاستفاده بوده و بر همین اساس در سراسر جهان امروزه به یکی از ابزارهای مهم و مورد حمایت در مقابله با فساد تبدیل شده است و با توجه به همین اهمیت است که بوویل^۴ سوت‌زنان را پیام‌آوران حقیقت می‌نامد (عاقلی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸).
اجزای مثلث سوت‌زنی را می‌توان بدین صورت نشان داد:

شکل ۲. اجزای مثلث سوت‌زنی (اسماعیلی و آرویه، ۲۰۱۹: ۸)

1. Peters & Branch
2. Saints of Secular Culture
3. Tudu & Pathak
4. Bouville
5. Smaili & Arroyo

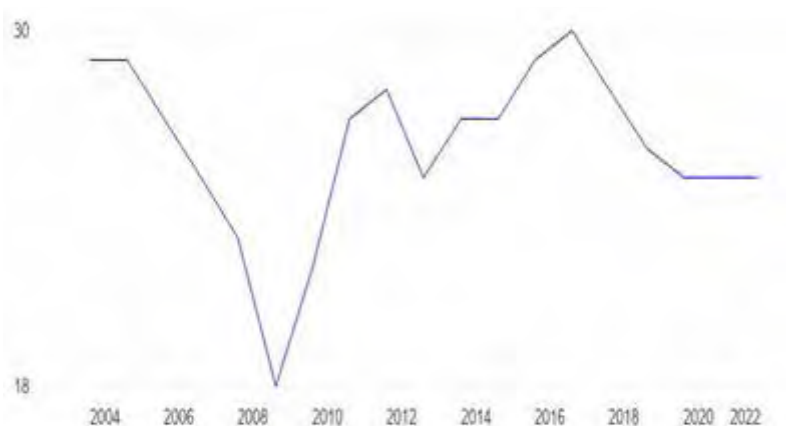
حمایت از سوت‌زنان از سال ۲۰۰۳، زمانی که سازمان ملل کنوانسیون مبارزه با فساد را تصویب کرد، به عنوان بخشی از حقوق بین‌الملل به رسمیت شناخته شده است. این کنوانسیون متعاقباً توسط ۱۴۰ کشور امضا شد و ۱۳۷ کشور به طور رسمی آن را تصویب، پذیرفته، تأیید یا به آن ملحق شده‌اند. ماده ۳۲ و ۳۳ کنوانسیون سازمان ملل متحد حمایت از سوت‌زنان را تأیید کرده، با این حال، این قوانین حمایتی به طور قابل توجهی از کشوری به کشور دیگر متفاوت است. بسیاری از کشورها اصلاً قانونی ندارند، در حالی که برخی دیگر فقط حمایت‌های ضعیفی ارائه می‌دهند و برخی نیز به شدت هرچه تمام‌تر در راستای حمایت از افشاگران و گسترش قوانین مربوط به آن حرکت کرده‌اند.

فساد و امنیت ملی در ایران

دهه ۱۹۹۰ آغاز عصری بود که در آن اقتصاد و شاخص‌های این حوزه در تعریف امنیت ملی کشورها بر مفاهیم سنتی، نظامی و سیاسی اولویت و ارجحیت پیدا کرد. یکی از عوامل عمده این تحول، مفهوم امنیت ملی از امنیت نظامی به اقتصادی بود. چراکه ساختار نظام بین‌الملل از این مقطع زمانی به بعد با کاهش اهمیت قدرت نظامی در تعیین جایگاه کشورها در ساختار جهانی روبه‌رو شد و این باعث آن شد تا شاهد شکل‌های متفاوتی از امنیت باشیم که در آن علاوه بر بعد نظامی، جنبه‌های اقتصادی به شدت مؤثر شد (نگین تاجی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۹۶). در واقع با گسترش و شدت یافتن جهانی شدن تغییرات عمده‌ای در ابعاد و سطوح امنیت رخ داد. به این معنا که تهدید عمده امنیتی دیگر از نوع تهدیدهای مبتنی بر جنگ نبود و از این رو در این دوران نقش اقتصاد در تحلیل‌های امنیتی مشخص‌تر شد (ربیعی، ۱۳۸۴: ۵۰-۵۳).

مکتب کپنهاگ، انتقادی، سازه‌انگاری و نیز آثار کسانی مانند بوزان، ویور، وایلد، مک سوینی از برجسته‌ترین منابع این تغییر نگرش بودند. به این ترتیب مباحث اقتصادی امروزه به شکل فزاینده‌ای با مطالعات سیاسی و امنیتی پیوند خورده به گونه‌ای که مفهوم اقتصاد سیاسی به یک اصطلاح رایج تبدیل شده است. برخی از تحلیل‌گران راهبردی معتقدند بعد اقتصادی امنیت ملی چنان تغییر پیدا کرده که اصولاً جای بعد نظامی را گرفته و به تدریج به عنوان نقطه مرکزی درآمده است. بر همین اساس هم برخی این بعد را مهم‌ترین تهدید امنیت ملی تصور می‌کنند (زمانی، ۱۳۸۸: ۳۴).

مبتنی بر این تصور تهدید ناشی از بعد اقتصادی، در بسیاری از کشورها به‌ویژه کشورهای جهان سوم؛ افکار عمومی به دلیل فساد اداری اعتماد چندانی به مسئولان خود ندارند. این عدم اعتماد با وارد کردن آسیب به مشروعیت دولت، در نهایت می‌تواند به یک تهدید امنیتی جدی تبدیل شود (لطیفیان، ۱۳۸۵: ۲۰۵). در جمهوری اسلامی ایران نیز فساد طی سال‌های اخیر به یکی از دغدغه‌های اصلی و عاملی مهم در آسیب زدن به امنیت ملی کشور تبدیل شده است. نمودار زیر که نشان‌دهنده شاخص ادراک فساد است به خوبی گویای علت این دغدغه است.

نمودار ۱. شاخص ادراک فساد در ایران از ۲۰۰۴ تا ۲۰۲۲ (اقتصاد جهانی^۱، ۲۰۲۳)

با توجه به نمودار ۱ در سال ۲۰۲۲ امتیاز ایران در شاخص ادراک فساد ۲۵ بوده که نسبت به سال قبل تغییری نداشت. بر اساس این امتیاز ایران از بین ۱۸۰ کشور جهان در رتبه ۱۴۷ قرار گرفت. شکل زیر نیز وضعیت ایران در مقایسه با کشورهای منطقه را نشان می‌دهد:

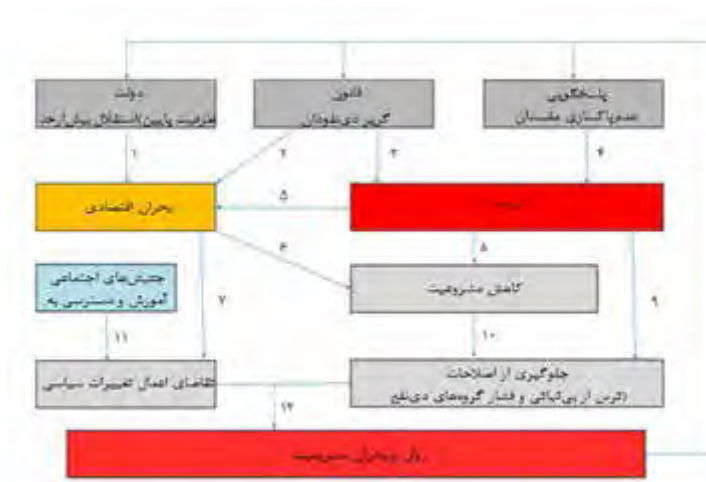

شکل ۳. مقایسه رتبه ایران و کشورهای منطقه در شاخص ادراک فساد (ایران پرایمر^۲، ۲۰۲۳)

1. The Global Economy
2. The Iran primer

به این ترتیب باید گفت امنیت ملی جمهوری اسلامی ضمن این‌که در برگیرنده اقتدار و صلابت حاکمیت است، در حوزه اقتصاد نیز رویکردهای مشخص و روشنی دارد که پایداری رشد و هدمندی توسعه، کاهش شکاف طبقاتی، حذف فقر و رشد دانش محور از ارکان آن است. این در حالی است که به جز تهدیدهای مشخص امنیتی ناشی از تحریم به جرئت می‌توان گفت هیچ چیزی به اندازه فساد بر امنیت ملی ایران تأثیر نداشته است. این اثرات در بسیاری از روندهای کلان و خرد امنیت ملی، قابل مشاهده است که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به این موارد اشاره کرد؛ ۱) یکی از مهم‌ترین اثرات فساد بر امنیت ملی ایجاد نارضایتی‌های عمومی، بی‌اعتمادی و بی‌اعتباری نهادهای اداری و اقتصادی و در کل تضعیف و تخریب پشتوانه‌های مردمی حاکمیت است؛ ۲) با توجه به این‌که در فساد منافع فردی بر منافع ملی ترجیح داده می‌شود لذا ممکن است تبدیل به نقطه آغازین نفوذهای گسترده اطلاعاتی و امنیتی شود؛ ۳) فساد زمینه آسیب‌پذیری نظام را به وجود می‌آورد که هشدار مکرر سران عالی نظام در بیانات و مواضع خود، در برخورد با فساد به دلیل نگرانی از همین آسیب است؛ ۴) از منظر راهبردی مراودات خارجی عاملان مفساد مالی و اقتصادی به سبب ترجیح منفعت شخصی بر منافع ملی، احتمال لودادن اطلاعات اقتصادی و نیازمندی‌های راهبردی و اجرایی به وسیله آن‌ها وجود دارد؛ ۵) بروز و شیوع فساد ضمن تضعیف کارویژه نهادها و سازمان‌ها، هزینه‌های توسعه را به شدت افزایش می‌دهد؛ ۶) فساد از طریق ایجاد شوک‌های ارز، املاک، طلا و ... تعادل بازار را متلاشی و باعث ناپایداری می‌شود (عبداللهی، ۱۴۰۱).

این عوامل روشن می‌سازد که جمهوری اسلامی ایران نیازمند توجه ویژه مبتنی بر راهبردهای مؤثر در مبارزه با فساد به عنوان تهدیدی بسیار مهم‌تر و کاراتر از آسیب‌پذیری خارجی است. در واقع از آنجا که فساد تنها پدیده اقتصادی با تأثیر تک‌بعدی تلقی نمی‌شود، لذا باید آن را علت‌العللی اساسی در ایجاد تهدید به شمار آورد که بیشتر از هر زمان دیگری به تجهیز راهبردی برای مبارزه با آن نیاز است. این ضرورت از آنجا ناشی می‌شود که فساد با تحریف تخصیص منابع و تشویق بازیگران قدرتمند برای جلوگیری از اصلاحات در جهت محافظت از منافع خود و در نهایت ایجاد بحران اقتصادی و مشروعیت، زوال سیاسی را تسریع می‌کند. این روند به معنای هدف قرار دادن امنیت ملی جمهوری اسلامی است که آن را می‌توان بدین گونه نشان داد:

شکل ۴. چرخه ارتباط بین فساد و زوال سیاسی (آزادی^۱، ۲۰۲۰: ۱)

نقش رسانه‌های اجتماعی در مبارزه با فساد

رسانه‌ها امروزه به قدرتمندترین کانال برای اشتراک‌گذاری اطلاعات و افکار در سطح جامعه تبدیل شده‌اند. به عبارت دیگر، بزرگی و پیچیدگی جوامع امروزی، رسانه‌های اجتماعی را به بستری اجتناب‌ناپذیر برای امکان‌پذیری و پایداری ارتباطات در سطح جوامع تبدیل کرده است (آگبا^۲، ۲۰۰۲: ۳۳). مطالعات متعددی همبستگی بین آزادی رسانه‌های اجتماعی و کاهش فساد را نشان داده است. از سوی دیگر شواهد فراوانی درباره ناکارآمدی حقوقی، نهادی و سازمانی مبارزه با فساد اکثر کشورها وجود دارد. با توجه به این دو، می‌توان گفت امروزه رسانه‌های اجتماعی به‌ویژه در فضای مجازی نقش و جایگاه غیرقابل انکاری در روند مبارزه با فساد در جهان دارند. چراکه آن‌ها نقش نگهبان را در جامعه ایفاء و عامل نظارت بر مسئولان هستند (شهابی و هاشم‌پور صادقیان، ۱۴۰۰: ۱۴۴). از همین رو رسانه‌ها را باید شکارچیان فساد نامید. در این میان نقش رسانه‌های اجتماعی نسبت به رسانه‌های جمعی سنتی در مبارزه با فساد و ایجاد شفافیت بسیار بیشتر و کارآمدتر است. دلیل این تأثیرگذاری آن است که این رسانه‌ها با توجه به فرازمانی و فرامکانی بودن به راحتی در دسترس قرار دارند و به بخش مهمی از واقعیت زندگی روزانه تبدیل شده‌اند. همچنین رسانه‌های فعال در این فضا در مقایسه با رسانه‌های سنتی در برابر کنترل از بالا به پایین مقاوم‌تر هستند. این رسانه‌ها با ارائه اطلاعات در پیچه‌ای

1. Azadi

2. Agba

برای به اصطلاح "ژورنالیسم شهروندی"^۱ فراهم می‌کنند که در آن شهروندان می‌توانند اطلاعاتی درباره فساد ارائه دهند که سپس توسط مقامات دولتی بررسی شود.

این ویژگی‌های رسانه‌های اجتماعی، به موازات ایجاد ارتباط دوطرفه، برقراری تعامل و ایجاد مفاهیم باعث شده تا به عنصر مهمی در شکل‌گیری جامعه مدنی و حوزه عمومی تبدیل شوند، به‌ویژه که به دلیل گمنامی و قابل پیگیری نبودن حاشیه امنیتی بالایی نیز دارند. علاوه بر این، رسانه‌های اجتماعی مبتنی بر وب منبع گسترش اطلاعات هستند. انتشار اطلاعات اقدامات نادرست، نگرانی سیاستمداران و کارمندان دولت را افزایش داده و این امر جذابیت رفتار مفسدانه را کاهش می‌دهد. در نهایت این‌که این رسانه‌ها وسیله عمده‌ای برای ایجاد دولت الکترونیک و در نتیجه افزایش و ارتقاء شفافیت هستند (شهابی و هاشم‌پور صادق‌یان، ۱۴۰۰: ۱۴۹). می‌توان گفت رسانه‌های اجتماعی به دو صورت مستقیم و غیرمستقیم می‌توانند در کشف فساد مؤثر واقع شوند. به عنوان مثال دامن زدن به خشم عمومی از فساد در دولت و ادار کردن یک مقام فاسد به استیضاح، تحریک به تحقیقات رسمی در مورد فساد و تحریک شهروندان برای اصلاح دولت‌های فاسد از نمونه‌های تأثیر مستقیم و افزایش آگاهی عمومی در مورد رقابت ضعیف اقتصادی و این واقعیت که رقابت بیشتر می‌تواند مسئولیت‌پذیری را افزایش داده و انگیزه‌هایی برای مقامات دولتی برای تحقیق در مورد فساد ایجاد کند از تأثیرات غیرمستقیم رسانه‌ها در مبارزه با فساد است (دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد^۲، ۲۰۲۳/الف: ۱۶). خلاصه آن‌که رسانه‌های اجتماعی چشم و گوش هر جامعه‌ای هستند که با بینایی و شنوایی منحصر به فرد خود رفتار سازمان‌ها و کارکنان آن‌ها را رصد کرده و در این مسیر با تهیه گزارش‌های فساد و پیگیری مؤثر آن‌ها و نیز ترویج فرهنگ فسادستیزی، آستانه تحمل ارتکاب فساد از سوی جامعه و نهادهای قضایی را به اندازه‌ای پایین آوردند که ترس از ارتکاب به آن در بالاترین سطح قرار گیرد (بیابانی و ذوقی، ۱۳۹۷: ۸۶). به کلام درست‌تر و بهتر مهم‌ترین علت اهمیت وجود، حضور، نقش‌آفرینی و حمایت از رسانه‌های اجتماعی در مبارزه با فساد آن است که این رسانه‌ها باعث جلوگیری از درون‌زا شدن فساد می‌شوند. بر اساس همین کارویژه مهم است که نقش این رسانه‌ها در نظارت و پیشگیری از فساد را با "تنگ ماهی" مصداق‌سازی کرده‌اند. این استعاره به معنای شفاف‌سازی، در معرض دید قرار دادن و نمایش صحیح و مناسب رفتارهای مسئولان است. از آنجا که مردم اغلب

تصویری آشکار از رفتار سازمان‌های دولتی و عمومی ندارند، لذا رسانه‌های اجتماعی بر اساس تخصص و ابزارهایی که در دست دارند، می‌توانند با رصد رفتارهای این سازمان‌ها آن‌ها را به سوی شفافیت و عدالت خط‌مشی‌های سازمانی حرکت دهند (گیوریان، ۱۳۹۱: ۱۳۷).

1. Citizen journalism

2. United Nation Office on Drugs and Crime (DUNODC)

نمونه‌خوانی؛ سوت‌زنی و مبارزه با فساد در آمریکا

اولین افشاگران آمریکا در سال ۱۷۷۷ میلادی، کمی پس از امضای اعلامیه استقلال، ساموئل شاو^۱ و ریچارد مارون^۲ افسران نیروی دریایی بودند که رفتار فرمانده خود را به‌خاطر شکنجه اسیران بریتانیایی گزارش دادند. اما شاو و مارون نه تنها از نیروی دریایی اخراج شدند، بلکه فرمانده علیه آن‌ها نیز شکایت جنایی افترا تنظیم کرد که منجر به زندانی شدن آن‌ها شد. در نتیجه این امر، آن‌ها از کنگره کمک خواستند و توضیح دادند که به‌خاطر انجام کاری که فکر می‌کردند وظیفه‌شان بوده زندانی شده‌اند. به این ترتیب کنگره در سال ۱۷۷۸ اولین قانون حمایت از افشاگران را با اجماع تصویب کرد و مبلغی را برای دفاع از شاو و مارون تصویب و فرمانده آن‌ها را نیز اخراج کرد (گروه قانون استخدامی^۳، ۲۰۲۲). در ادامه روند به رسمیت شناختن افشاگران، پیش‌بینی سازوکارهای حمایتی به شکل مدون در قانون "ادعاهای دروغین" به‌وقوع پیوست. این قانون در ۳ مارس ۱۸۶۳ و در زمان ریاست جمهوری آبراهام لینکلن^۴ در اثنای جنگ داخلی آمریکا به تصویب رسید. این قانون چندین مرتبه مورد بازبینی قرار گرفت که از آن جمله، اصلاحات در زمان ریاست جمهوری ریگان^۵ در سال ۱۹۸۶ است (قاسمی و رکنی، ۱۳۹۹: ۹۶). قوانین سوت‌زنی امروزه به بخش مهمی از چشم‌انداز حقوقی آمریکا تبدیل شده است چراکه مقام‌های این کشور به‌طور فزاینده‌ای به شهروندان برای کمک به کشف فساد متکی شده‌اند؛ بنابراین دولت‌های این کشور با بهبود برنامه‌های حفاظتی و افزایش جوایز پس از هر بازایی موفق، نشان می‌دهند که چقدر برای این اطلاعات در راه مبارزه با فساد ارزش قائل هستند.

به این ترتیب قوانین حمایت از سوت‌زنان در ایالات متحده به یکی از قوی‌ترین قوانین در جهان تبدیل شد. حتی بسیاری از این قوانین در این کشور را به‌صورت فراملی اعمال می‌شود و به سوت‌زنان در سراسر جهان، اعم از شهروندان ایالات متحده یا غیره، این امکان را می‌دهد که به‌طور مجرمانه فساد را به مقام‌های مجری قانون ایالات متحده گزارش دهند. این روند حمایتی از سوت‌زنان تا اندازه‌ای در آمریکا مهم است که در تارنمای وزارت خزانه‌داری این کشور با درج قانون حمایت از افشاگران، شماره تماس افراد و سازمان‌هایی که می‌توانند در صورت نگرانی افشاگران از تلافی و انتقام از آن‌ها حمایت کنند درج کرده‌اند^۶. در راستای این حمایت‌ها و به‌عنوان مشوقی مهم برای افشاگران، بر اساس قانون، سوت‌زنان می‌توانند بین ۱۰ تا ۳۰ درصد مبلغ افشا شده را دریافت کنند. سیاست‌های حمایتی آمریکا از سوت‌زنان باعث

1. Samuel Shaw
2. Richard Marvin
3. The Employment Law Group
4. Abraham Lincoln
5. Reagan

۶. برای اطلاعات بیشتر به آدرس زیر مراجعه شود:

<https://home.treasury.gov/footer/prohibited-personnel-practices-and-whistleblower-protection>

شد تا سال مالی ۲۰۲۱ شاهد رکوردشکنی دیگری برای این روش باشد. به این معنا که در این سال نقاط عطف بسیاری رقم خورد، از جمله بیشترین تعداد جوایز هم از نظر مبلغ و هم از نظر افراد اعطاشده و نیز بیشترین تعداد دریافت راهنمایی از سوی افشاگران در این سال صورت گرفت. مهم‌تر از آن، کمیسیون ناظر بر این برنامه در سال مالی ۲۰۲۱ جوایز افشاگران بیشتری نسبت به مجموع تمام سال‌های قبل دریافت کرد. این امر حاکی از افزایش روزافزون توجه افشاگران به نقش خودشان و نیز پی بردن دولت به جایگاه این برنامه در مبارزه با فساد است.

سوت‌زنی در ایران؛ ضرورت‌ها، موانع و راهکارها

هشدارهای جدی، محکم و مکرر آیت‌الله خامنه‌ای رهبر انقلاب در سال‌های گذشته مؤید نفوذ فزاینده و نگرانی از عدم موفقیت مبارزه با فساد در ایران بوده است. این نگرانی به اندازه‌ای تشدید یافته که امروزه در ایران از فساد عرفی به معنای پدیده‌ای که در سازمان‌های دولتی شایع است سخن به میان می‌آید (یاراحمدی و همکاران، ۱۴۰۰: ۵۳۱). تحلیل‌ها و نگرش‌های متفاوتی دربارهٔ چرایی عدم موفقیت مبارزه با فساد و تبدیل شدن آن به فساد عرفی در ایران وجود دارد، اما در همهٔ آن‌ها شکست طرح‌های ضد فساد اغلب به عنوان نتیجهٔ مشکلات اجرایی تلقی می‌شود. این در حالی است که مشکل واقعی اغلب پیش از اجرا و در طراحی ابتکارات می‌باشد که آن را شکاف بین طراحی و واقعیت می‌نامند. از این منظر سوت‌زنی و افراد ذیل این حرکت به عنوان پازلی برای پرکردن بخشی از این شکاف، می‌تواند راهبردی مؤثر در پیشگیری، مبارزه و افشای فساد باشند. این امر به معنای ضرورت وجود سوت‌زنی و لزوم حمایت از آن است، به خصوص که در سطح جهانی، بسیاری از بازیگران در دهه‌های اخیر در مبارزه با فساد شکست خورده‌اند (بالجیجا و مین^۱، ۲۰۲۳: ۲). از مهم‌ترین دلایل ضرورت حضور و حمایت از سوت‌زنان می‌توان به این موارد اشاره کرد؛ اول آن‌که برخی از سازمان‌ها ممکن است به سادگی نسبت به اقدام‌های نادرست، خواه به دلیل ترس از انتقام یا دلایل دیگر ناتوان باشند. در نتیجه افشاگری سوت‌زن تبدیل به تنها مکانیسم برای افشا و اصلاح تخلف‌ها می‌شود. ضرورت دوم این است که سوت‌زنی مکانیسمی برای اصلاح سازمان‌ها است. سوت‌زن رفتار بد را با این هدف آشکار می‌کند که قرار گرفتن آن در معرض عموم باعث تغییر به معنای اصلاح آن شود. سوم، سوت‌زن به دنبال افشای رفتارهای بد جدی است که یا مردم باید در مورد آن‌ها بدانند یا این‌که باید جلوی آن‌ها را گرفت و آن‌ها را اصلاح کرد. رشوه‌خواری، نظارت غیرقانونی، سوءاستفاده از منابع سازمانی اقداماتی هستند که باید افشا و اصلاح شوند. چهارم آن‌که سوت‌زنی ممکن است به عنوان راهی برای ترویج عدالت توجیه شود، زیرا متخلفان در قبال اعمال خود پاسخگو هستند (شولتز و هاروتونیان^۲، ۲۰۱۵: ۸۸). پرداخت مشوق‌های همکاری در مبارزه و افشای

1. Baljija & Min

2. Schultz & Harutyunyan

فساد از محل عایدی حاصل از کشف و بازگرداندن آن به بیت‌المال و به این ترتیب عدم تحمیل هزینه مالی بر دولت نشانگر ضرورت پنجم وجود سوت‌زنان در جامعه است. به این معنا اگر تخلفی صورت گیرد و طبق گزارش افشاگران با متخلف برخورد شود، سوت‌زنان از بخشی از جریمه متخلف یا منابع بازگردانده شده بهره‌مند خواهند شد. به این ترتیب بنا به دلایل گفته شده، سوت‌زنی به طور فزاینده‌ای بیشتر از آن‌که به عنوان یک شرّ نگریسته شود باید مؤلفه‌ای ضروری و حیاتی در نظارت بر رفتارهای سازمان‌ها و مقامات دولتی تلقی شود. اما در ایران این ضرورت به دلایل متعددی تاکنون آن‌گونه که باید نه تنها احساس نشده بلکه موانع مهمی نیز در برابر ایفای نقش آن وجود دارد. از مهم‌ترین این موانع می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

الف. فرهنگ نبودن سوت‌زنی: پرورش فرهنگ افشای فساد بخش مهمی از تضمین موفقیت سوت‌زنان در راه مبارزه با فساد است. یک مطالعه در استرالیا نشان داد که سوت‌زنی مهم‌ترین روش آشکارشدن تخلفات در سازمان‌های بخش دولتی این کشور بوده است (دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد، ۲۰۲۳/ب: ۱۶). همچنین مطالعه‌ای در کره جنوبی نشان داد که نگرش مثبت به افشاگری و همکاری و حمایت سازمانی از آن، اولین و دومین عوامل مؤثر در افشاگری فساد است؛ بنابراین، اگر افراد سوت‌زنی را به عنوان یک انتخاب اخلاقی ایده‌آل در نظر بگیرند، به احتمال زیاد به افشای فساد ترغیب می‌شوند (ماسلن^۱، ۲۰۲۳: ۴). علی‌رغم این امر افشاگری به دلایل فرهنگی در ایران امری تقریباً مذموم دیده می‌شود که بر همین اساس آن را با اصطلاحاتی مانند «خودشیرینی»، «زیرآب‌زنی» و... مترداف می‌دانند. این در حالی است که علاوه بر مسئولیت اخلاقی و اجتماعی درباره کنش نسبت به فساد، مبانی دینی ما ایرانیان مملو از احساس مسئولیت در مقابل فساد و فاسدان است. در واقع اساس نظام اداری در جمهوری اسلامی مبتنی بر عدل و اصلاح می‌باشد که نقطه مقابل فساد است (اکبرنژاد و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۷۱) و برای این اصلاح و عدل و مقابله با فساد مبتنی بر جمله «لَيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ» (آیه ۲۵ سوره حدید) همه مردم دارای مسئولیت هستند.

ب. تعارض منافع: یکی دیگر از موانع سوت‌زنی در ایران که به نحوی عامل ناکامی‌ها در مبارزه با فساد نیز تلقی می‌شود تعارض منافع است. این امر در بسیاری از مواقع باعث می‌شود تا تخلف‌ها و فسادهایی که صورت می‌گیرد پوشانده شود و افراد با توجه به تعارض منفعی که با عاملان فساد به دلیل هم‌حزبی بودن، یا دوستی یا اعتقادی دارند نتوانند به مسئولیت خود در افشای فساد جامعه عمل بپوشانند. در واقع ذیل این مانع، سیاسی شدن نظام اداری ایران، بدین معنا که نظام اداری و دولتی مبتنی بر گرایش‌های سیاسی دولت‌های حاکم شکل می‌گیرد و به این دلیل که بر پایه تعارض منافع در راستای همان گرایش‌های حاکم، تلاش سیاست‌گذاران صرفاً معطوف به منافع گروهی خاص

به جای تلاش در جهت عملیاتی کردن سیاست‌های کلی نظام اداری می‌شود (پرمی و همکاران، ۱۴۰۰: ۴۰) را می‌توان منجر به عدم تمایل به سوت‌زنی در دوره‌ای خاص و حساس شدن به آن در دوره‌ای که فرد در ساختار اداری متفاوتی قرار می‌گیرد تلقی کرد. در یک کلام نتیجه تعارض منافع را می‌توان دمیدن بی‌موقع یا ندمیدن به هنگام لزوم در سوت سوت‌زنان دانست.

ج. ضعف برنامه‌های حمایتی: مرکز سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی آفریقایی، در سال ۲۰۱۷ در چارچوب سوت‌زنی برنامه افشای ناشناس فساد را اجرا کرد. هدف این برنامه آگاهی شهروندان، تقویت ظرفیت سازمانی و ارائه حمایت از افشاگران و تشویق دیگران به انجام همین کار بود. نتیجه نشان داد که این طرح ضمن ایجاد صرفه‌جویی عظیم برای دولت باعث تشویق شهروندان در این مسیر و همچنین تعدیل رفتار مقامات دولتی در گرایش به فساد شده است (بنیاد مک‌آرتور، ۲۰۲۲). در همین خصوص رهبر انقلاب در سال ۱۳۹۹ در نشستی با حضور مسئولان قوه قضاییه ضمن توجه به اهمیت گزارش‌های مردمی در مبارزه با فساد، بر ایجاد زیرساخت‌های لازم برای حمایت مادی و معنوی از افشاگران تأکید کردند. در طرح حمایت از گزارشگران که به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید یکی از بندهای مهم آن حمایت از سوت‌زنان است. این حمایت شامل مجموعه اقدام‌هایی می‌شود که جهت جلوگیری از ورود ضرر یا جبران ضررهای وارده به گزارشگر و اشخاص وابسته وی به دلیل گزارشگری، در حدود مقررات این قانون اعمال می‌شود. راهکارهای غلبه بر این موانع که در اغلب کشورها مورد توجه قرار گرفته و به‌نوعی راه‌های مشترک در جهان هستند و برخی از آن‌ها در طرح تصویبی ۱۴۰۱ مجلس شورای اسلامی نیز مورد توجه قرار گرفته‌اند عبارتند از:

۱. **حمایت قانونی از افشاگران:** حفاظت جهانی و منطقه‌ای از افشاگران اهمیت فزاینده‌ای که جامعه بین‌المللی به افشاگری به‌عنوان یک ابزار ضد فساد می‌دهد را برجسته می‌کند (اوموجولا، ۲۰۱۹: ۱۷۳). حفاظت از سوت‌زنان برای موفقیت مبارزه با فساد بسیار مهم و یکی از جنبه‌های کلیدی در هر سیستم افشاگری مبتنی بر سوت‌زنی است. این امر بدان دلیل است که اغلب مزایای ارتکاب به فساد چنان بالاست که احتمال تهدید جدی و انتقام‌گیری از افشاگر را برای مفسدان توجیه می‌کند؛ بنابراین افرادی که در این امر فعالیت می‌کنند می‌توانند خود، اعضای خانواده و همکارانشان را در معرض خطر قرار دهند و لذا ایجاد حمایت‌های قانونی قضایی جدی مانعی بزرگ بر سر راه این تهدیدها خواهد بود. در ارتباط با معیار محافظت برخی کشورها مانند آرژانتین و آمریکا صرف‌نظر از جایگاه دولتی یا غیردولتی شخص گزارشگر از او حمایت می‌کنند، اما برخی دیگر از کشورها دامنه محدودتری - حمایت از کارکنان رسمی - از محافظت

دارند. از آنجا که در طرح تصویبی مجلس شورای اسلامی در تعریف گزارشگر گفته شده "هر شخص حقیقی یا حقوقی خصوصی" می‌توان ایران را در زمره کشورهای با حمایت گسترده قلمداد کرد. بر همین اساس در این زمینه قوه قضاییه از طریق ایجاد شعب ویژه مربوط به شکایت از افشاگران و علنی بودن حمایت از آن‌ها می‌تواند نقش بی‌بدیلی داشته باشد. در طرح تصویبی مجلس شورای اسلامی ذکر مواردی مانند وکیل رایگان، حفظ امنیت جانی و مالی و شغلی، تغییر محل خدمت و ... گام‌های مؤثر و مهمی در اتخاذ تاکتیک حمایت قانونی از افشاگران است.

۲. ایجاد راهبرد رسانه‌ای: نظریه وابستگی رسانه‌ای ارتباطات جمعی این واقعیت را برجسته می‌کند که در جامعه مدرن به‌طور فزاینده‌ای به رسانه‌ها برای درک جهان اجتماعی و عمل معنادار و مؤثر در آن وابسته هستیم و هرچه این وابستگی بیشتر باشد، تأثیر رسانه‌ها بیشتر می‌شود. از سوی دیگر، رسانه‌های سنتی بسیار محدود هستند و استفاده از آن‌ها آن‌قدر همراه با سانسور است که آزادی طرح مسائل مرتبط با فساد در آن‌ها ممکن است به‌سختی به دست آید. برعکس، رسانه‌های اجتماعی به‌عنوان یک پلتفرم منحصر به فرد صدایی برای همه فراهم می‌کنند که به راحتی می‌شود از آن‌ها در روند مبارزه با فساد بهره برد. گفت‌وگو، آموزش، برخط، کارگاه‌ها و آشنا کردن مردم با مسائل مربوط به فساد گام مهمی است که از طریق رسانه‌های اجتماعی می‌توان به آن دست یافت. این راهبرد آموزش در قالب رسانه‌های به‌ویژه فضای مجازی باعث می‌شود مردم بدانند که کجا و چگونه هرگونه تخلف را گزارش دهند، ضمن آن‌که این کار به کاهش بهانه "هرگز به ما گفته‌اند" بسیار کمک خواهد کرد (نیوله، ۲۰۲۲).

۳. ناشناس ماندن: ایجاد پروتکلی برای حفظ محرمانگی و محافظت از افرادی است که فساد را گزارش می‌کنند امری ضروری است. تشویق به گزارش تخلف، اعتماد به نظام سیاسی، جلوگیری از دعاوی و اقدام‌های تلافی‌جویانه و ... برخی از مهم‌ترین مزایای ناشناس ماندن هویت سوت‌زنان است. با توجه به این‌که در طرح حمایت مالی از افشاگران به‌صراحت آمده که "نظر به تجربه مثبت جهانی در حمایت از افشاگران..." می‌توان گفت جمهوری اسلامی ایران نیز در این زمینه معتقد به مؤثر بودن این راهبرد و راهکارهای به اجرا درآمده از سوی سایر کشورهاست. لذا در همین زمینه در طرح مذکور ناشناس ماندن هویت افشاگران فساد مورد توجه قرار گرفته است. همچنین ایجاد سامانه سوت‌زن^۲ که در آن می‌توان بدون احراز شناسایی به یکی از چهار نهاد قوه قضاییه، اطلاعات سپاه، وزارت اقتصاد و سازمان امور مالیاتی کشور گزارش فرستاد، نشان‌دهنده اهمیت مخفی ماندن هویت افشاگر از منظر حکمرانی جمهوری اسلامی است.

۴. **حمایت مالی:** یکی از موضوع‌های بحث‌برانگیز این است که آیا افشاگران باید پاداش مالی دریافت کنند یا خیر؟ در ایالات متحده و کره جنوبی از مشوق‌های مالی استفاده می‌شود، در حالی که بسیاری از کشورهای اروپایی از چنین رویه‌ای خودداری می‌کنند. از آنجا که طرح پرداخت پاداش از میزان فساد که سوت‌زنان افشا می‌کنند تاکنیک تجربه‌شده موفق بوده و این امر مردمی‌سازی و مشارکت مردم در مبارزه با فساد را به دنبال دارد، لذا لزوم توجه به این امر می‌تواند در ارتقاء جایگاه سوت‌زنی مؤثر واقع شود. در این راستا در طرح تصویب شده حمایت از افشاگران به موضوع حمایت مالی از آن‌ها به خوبی توجه شده است. در این خصوص در طرح مذکور آمده است که: «مرجع رسیدگی‌کننده به گزارش اعم از بدوی یا تجدیدنظر مکلف است نسبت به استحقاق یا عدم استحقاق پاداش در خصوص گزارشگر و مبلغ پاداش بر اساس میزان تأثیر گزارش در کشف فساد، اعم از این که گزارشگر درخواست پاداش داده یا نداده باشد اعلام نظر نماید». در این طرح میزان حمایت مالی تا یکصد میلیارد ریال ۳ درصد، از یکصد میلیارد تا هزار میلیارد ریال ۲ درصد، نسبت به مازاد هزار میلیارد ریال ۱ درصد در نظر گرفته شده است (اندیشکده شفافیت برای ایران، ۱۴۰۱).

۵. **عدم توجه به انگیزه سوت‌زنان:** یکی از مواردی که برخی از محققان به آن اشاره می‌کنند انگیزه سوت‌زنان در افشای فساد است. بسیاری انگیزه افشاگران را به مسائلی مانند فرصت‌طلبی، کینه‌توزی یا اختلاف شخصی محدود می‌کنند. با توجه به اهمیت و نقش این روش در افشای فساد به نظر می‌رسد نباید چندان روی انگیزه افشاگران مانور داد و اصولاً این بدان معناست که چندان مهم نیست انگیزه فردی از افشای فساد چیست، اگرچه تحقیقات نشان داده در اغلب موارد هدف این افراد مبتنی بر صداقت و حفظ امنیت و منافع عمومی بوده است. در این خصوص ایرلند اولین کشوری بود که بی‌ربط بودن انگیزه افشاگری را در قانون خود تعیین کرد. به این ترتیب عدم توجه به انگیزه سوت‌زنان می‌تواند گسترده بهره‌گیری از ظرفیت این راهبرد برای مقابله با فساد را ایجاد کند.

۶. **ارتباط و بازخورد:** یک کانال خوب افشاگری می‌تواند افراد را درگیر و به سازمان‌ها کمک کند تا ارتباط مؤثری با سوت‌زنان برقرار کنند. علاوه بر این، این کانال گزارش‌ها را شفاف‌تر بررسی می‌کند. در چنین کانالی؛ آگاهی، درک و ارتباط با یکدیگر زمینه موفقیت راهبرد افشاگری را به وجود می‌آورند. برای بهبود این سه عنصر معیارهای سه‌گانه زیر را باید به شدت و در طی زمان زیر نظر گرفت. (۱) این که چقدر سریع با موارد ورودی پس از گزارش برخورد می‌شود؟؛ (۲) این که چندبار به افشاگر بازخورد داده می‌شود؟؛ (۳) این که چند بار افراد درگیر در جریان پیشرفت گزارش قرار می‌گیرند؟. داشتن یک حلقه بازخورد واضح و شفاف در مورد این سؤالات به فهم کارایی کانال و این که آیا برای فرآیند افشاگری بهینه است یا خیر کمک می‌کند. همچنین

پاسخ مناسب به سؤالات مطرح شده و رفع نواقص مربوط به آن‌ها در نهایت می‌تواند به ایجاد و تقویت همراهی سه عنصر گفته شده در کانال ارتباطی کمک کند. علاوه بر آن این امر ضمن آن‌که باعث حصول اطمینان گزارشگر از بررسی گزارش خود و ادامه همکاری می‌شود، کمک می‌کند تا مسائل و روندهای اصلی تخلف‌ها، فراوانی و علل آن‌ها شناسایی شود (وسترینن^۱، ۲۰۲۱).

نتیجه

فساد به عنوان سوءاستفاده از قدرت به یکی از مهم‌ترین چالش‌های نظام جهانی در دهه‌های اخیر تبدیل شده است. این پدیده بی‌آن‌که هیچ مرزی را بشناسد همه کشورهای دنیا با هر نوع نظام سیاسی و ساختاری را در بر گرفته است. فساد باعث تضعیف ساختار سیاسی و اجتماعی، تضعیف اعتماد به دولت، منحرف کردن منابع، مانع توسعه، افول مشروعیت و ... می‌شود. در واقع بسیاری از آسیب‌هایی که چندین پدیده آسیب‌زا با هم می‌توانند داشته باشند، فساد به تنهایی می‌تواند منجر به آن‌ها شود. به این ترتیب از آنجا که هیچ کشوری از این تهدید مصون نیست و در دل همه تهدیداتی که به همراه دارد، مانع حکمرانی خوب می‌شود؛ لذا سال‌هاست که راهبردها و شیوه‌های مبارزه با این پدیده در دستور کار جهانی دولت‌ها قرار گرفته است. بر همین اساس در جمهوری اسلامی ایران نیز با توجه به آن‌که فساد در دهه‌های اخیر یکی از چالش‌های مهم و اصلی حکمرانی بوده، توسعه زیرساخت‌های داخلی به موازات بهره‌گیری از تجربه جهانی در مبارزه با این پدیده در دستور کار حکومت قرار گرفته است. اگرچه با وجود قوانین فراگیر و دستورالعمل‌های متعدد شاخص ادراک فساد و رتبه کشور در سال‌های گذشته تقریباً ثابت بوده است؛ بنابراین به نظر می‌رسد بیش از هر چیزی حکمرانی به بازنگری در شیوه‌ها و راهکارهای مبارزه نیاز دارد. در این مسیر یکی از مهم‌ترین و در واقع بهترین شیوه مبارزه بین‌المللی با فساد استفاده از راهبرد سوت‌زنی به معنای گزارش هر نوع سوء رفتار و استفاده غیرقانونی از قدرت است. هدف این خط‌مشی تشویق کارمندان و دیگر افراد جامعه از طریق مسئولیت‌پذیری اخلاقی در ارائه گزارش فساد برای مبارزه با آن است. این راهبرد به عنوان شیوه‌ای که به دلیل بالاترین استانداردهای مبارزه هم باعث پیشگیری و هم اصلاح می‌شود، اقدام مثبتی تلقی می‌شود که می‌تواند سهم ارزشمندی در کارایی و موفقیت بلندمدت مبارزه با فساد داشته باشد. از همین‌رو در جمهوری اسلامی نیز این طرح پس از چند سال وقفه در ۲۱ اسفند ۱۴۰۱ با ۱۲۳ رأی موافق به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید که نشان از احساس نیاز و ضرورت وجود آن از سوی حکمرانی بوده است. این گام نخست البته با موانعی مانند فرهنگ نبودن، نگاه بد جامعه به آن، تعارض منافع و عدم وجود برنامه‌های مدون حمایتی روبه‌رو است و لذا برای تقویت و ارتقای جایگاه آن نیاز به راهکارهایی دارد که برخی از آن‌ها مانند ناشناس ماندن

- هویت افشاگر، حمایت مالی، حمایت قضایی و... در قانون مصوب پیش‌بینی شده است. برخی از پیشنهادات این پژوهش برای موفقیت بهتر راهبرد سوت‌زنی عبارتند از:
۱. ایجاد یک سیستم شفاف و قابل اعتماد برای گزارش‌دهی فساد به نحوی که علاوه بر آن‌که افراد بتوانند به صورت ناشناس گزارش دهند از بررسی درست، قانونی و اعلام نتیجه نهایی اطلاع و اطمینان داشته باشند؛
 ۲. ارتقاء آموزش و آگاهی عمومی در مورد فساد و تأثیرات منفی بر جامعه و نیز ذکر مسئولیت افراد در برابر انجام تخلف‌ها تا بدین‌گونه افراد به صورت هوشمندانه‌تر علیه فساد مبارزه کنند؛
 ۳. استفاده از فناوری‌های نوین مانند رصد الکترونیک، هوش مصنوعی و ... برای شفاف‌سازی عملکرد سازمان‌های دولتی در جهت جلوگیری از فساد؛
 ۴. تقویت نظارت و کنترل بر سازمان‌های دولتی و خصوصی و تحقق حکم قانون در مورد مجازات فساد به منظور دلسرد کردن افراد از ارتکاب فساد به موازات دلسرد نشدن گزارشگران از گزارش فساد؛
 ۵. ایجاد سیستم‌های حمایتی قوی در حمایت از افشاگران در مقابل انتقام‌جویی و تهدیدها و نیز تشویق و حمایت از رسانه‌های اجتماعی برای انتشار اخبار و گزارش‌های مربوط به فساد به منظور افزایش فشار عمومی برای مبارزه با آن.

منابع

- اسدی، عباس (۱۳۹۱). نقش روزنامه‌نگاری تحقیقی در گسترش رفاه اجتماعی. جامعه فرهنگ و رسانه، ۱(۲)، ۴۴-۱۳.
- اکبرنژاد، مهدی؛ یعقوبی، مینا و غلامی، فرزاد (۱۳۹۳). بررسی فساد اداری از دیدگاه قرآن و احادیث. مدیریت اسلامی، ۲۲(۱)، ۱۶۷-۱۹۵.
- بصیریان جهرمی، حسین و لطفی، عباس (۱۴۰۰). تحلیل سلسله‌مراتبی فازی موانع و چالش‌های شکل‌گیری خبرنگاری تحقیقی در صداوسیما. رسانه، ۳۳(۲)، ۴۹-۲۹. <https://doi.org/10.22034/bmsp.2022.145458>
- بیابانی، غلامحسین و ذوقی، بهنام (۱۳۹۷). رسانه‌ها ابزاری برای ترویج شفافیت و مقابله با فساد سیاسی و مالی. رسانه، ۲۹(۳)، ۸۵-۱۰۴. [doi: 20.1001.1.10227180.1397.29.3.5.9](https://doi.org/10.10227180.1397.29.3.5.9)
- پریمی، ابوالفضل؛ ذاکریان، مهدی و عربیان، اصغر (۱۴۰۰). نقش تعارض منافع در شکل‌گیری آسیب‌های سیاست‌های سلامت اداری. حقوق اداری، ۹(۲۹)، ۵۵-۲۷. [DOI: 10.52547/qjal.9.29.27](https://doi.org/10.52547/qjal.9.29.27)
- ربیعی، علی (۱۳۸۴). مطالعات امنیت ملی؛ مقدمه‌ای بر نظریه‌های امنیت ملی در جهان سوم. تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
- رستمی، ولی و قاسمی، محمدرضا (۱۳۹۷). سازوکارهای حقوقی فعال‌سازی ظرفیت گزارش‌دهندگان مردمی فساد با مطالعه تطبیقی ایران و آمریکا. مطالعات حقوق تطبیقی، ۹(۲)، ۶۳۹-۶۵۹.
- [doi: 10.22059/JCL.2018.244466.633569](https://doi.org/10.22059/JCL.2018.244466.633569)
- زمانی، علی‌اکبر (۱۳۸۸). درآمدی بر ابعاد مفاسد و جرائم اقتصادی و پیامدهای آن بر امنیت ملی. کارگاه، ۲(۷)، ۵۵-۳۲.

شفافیت برای ایران (۱۴۰۱). کلیات طرح حمایت مالی از افشاگران فساد تصویب شد. اندیشکده شفافیت

برای ایران، در: [DA%A9%D9%84%DB%8C%D8%A7%D8%AA%D8%B7%D8%B1%D8%AD%D8%AD%D9%85%D8%A7%DB%8C%D8%AA%D9%85%D8%A7%D9%84%DB%8C%D8%A7%D8%B2%D8%A7%D9%81%D8%B4%D8%A7%DA%AF%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%81%D8%B3%D8%A7%D9%81%D8%B3%D8%A7%D8%AF-%D8%AA](https://doi.org/10.22034/jcsc.2020.93051.1704)

شهابی، محمود و هاشم‌پور صادقیان، مریم (۱۴۰۰). رسانه‌های اجتماعی و بازنمایی فساد: مطالعه باز نمود فساد توسط کاربران ایرانی در شبکه اجتماعی اینستاگرام. مطالعات فرهنگی و ارتباطات، ۱۷(۶۲)، ۱۴۳-۱۶۳.

<https://doi.org/10.22034/jcsc.2020.93051.1704>

عاقلی، میثم؛ نیک‌منش، شمس‌الدین و هاشم‌نیا، شهرام (۱۳۹۹). بررسی تأثیر عوامل رهبری سازمانی بر تمایل به سوت‌زنی (مورد مطالعه: کارکنان سیما، منظر و فضای سبز شهری شهرداری کرج). توسعه مدیریت منابع انسانی و پشتیبانی، ۱۵(۵۵)، ۱-۳۵.

عالی، رحمان؛ مهربان‌پور، محمدرضا، جهانگیرنیا، حسین، غلامی جمکرانی، رضا و قیوم‌زاده، محمود (۱۴۰۲). ارائه مدل و تبیین چارچوب گزارش‌دهی فساد مالی بر اساس رویکرد پدیدارشناختی کلایزری. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۲(۴۶)، ۵۷-۷۶.

عبداللهی، عزیز (۱۴۰۱). تأثیر فساد مالی بر امنیت ملی. توسکای نیوز، در:

<https://tooskanews.ir/%D8%AA%D8%A7%D8%AB%DB%8C%D8%B1-%D9%81%D8%B3%D8%A7%D8%AF-%D9%85%D8%A7%D9%84%DB%8C-%D8%A8%D8%B1-%D8%A7%D9%85%D9%86%DB%8C%D8%AA-%D9%85%D9%84%DB%8C>

فرقانی، محمد مهدی و نظری، علیرضا (۱۳۹۷). فضای مجازی احیاگر روزنامه‌نگاری آرمانی برای تحقق جامعه مدنی در ایران. رسانه، ۲۹(۳)، ۵-۱۸. [dor:20.1001.1.10227180.1397.29.3.1.5](https://doi.org/10.22271/180.1397.29.3.1.5)

قاسمی، ناصر و رکنی، امیرعباس (۱۳۹۹). اعلام جرم: راهبردی مؤثر در مبارزه با مفاسد اقتصادی. دیدگاه‌های حقوق قضائی، ۲۵(۹۱)، ۹۱-۱۱۴.

گیوریان، حسن (۱۳۹۱). نقش رسانه‌های جمعی در کنترل فساد اداری. مطالعات رسانه‌ای، ۷(۱۷)، ۱۴۱-۱۴۸. لطفیان، سعیده (۱۳۸۵). پیامدهای امنیتی فساد اقتصادی - سیاسی در کشورهای در حال توسعه. دانشکده حقوق و علوم سیاسی، ۷۱(۰)، ۱۸۰-۲۲۰.

محمدزاده، زهرا و لعل‌علیزاده، محسن (۱۴۰۱). اثر حمایت‌های حقوقی و سازمانی ادراک‌شده بر تمایل به

سوت‌زنی. پژوهش‌نامه مدیریت تحول، ۱۴(۱)، ۲۹-۵۶. <https://doi.org/10.22067/tmj.2022.75941.1287>. نگین‌تاجی، زریب؛ حسینی، هومان و کیانی، آذین (۱۳۹۰). شاخص‌های اقتصادی و امنیت ملی ایران. تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، ۳(۹)، ۱۹۳-۲۰۲.

یاراحمدی، حمیدرضا؛ پورعزت، علی اصغر، تقی‌پورگیلانی، یوسف و کیاکجوری، داود (۱۴۰۰). الگوی تدابیر مهارگر فساد عرفی در سازمان‌های دولتی ایران. سیاست‌های راهبردی و کلان، ۹(۳۵)، ۵۲۶-۵۵۸.

[doi: 10.30507/JMSP.2021.263119.2179](https://doi.org/10.30507/JMSP.2021.263119.2179)

Aali, R. , Mehrabanpour, M. , Jahangirnira, H. , Gholami Jamkarani, R. & Ghyomzadeh, M. (2023). Provide a model and explain the Financial corruption reporting framework based on the Colaizzi phenomenological approach. *Management Accounting and Auditing Knowledge*, 12(46), 57-76. [In persian]

Abazi, V. (2020). The European Union Whistleblower Directive: A "Game Changer" for Whistleblowing Protection?. *Industrial Law Journal*, 49(4), 640-656. <https://doi.org/10.1093/indlaw/dwaa023>

Abdullahi, A. (2022). The Impact of Financial Corruption on National Security. *Tooskanews*, at:

- <https://tp4.ir/%DA%A9%D9%84%DB%8C%D8%A7%D8%AA%D8%B7%D8%B1%D8%A%D8%AD%D9%85%D8%A7%DB%8C%D8%AA-%D9%85%D8%A7%D9%84%DB%8C-%D8%A7%D8%B2%D8%A7%D9%81%D8%B4%D8%A7%DA%AF%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D9%81%D8%B3%D8%A7%D8%AF-%D8%AA>. [In persian]
- Agba, P. (2002). *International communication: Principles, concepts and issues*. in: S. Okunna (Eds), Teaching mass communication, Enugu: New Generation Books.
- Agheli, M., Nikmanesh, SH., & Hashemnia, SH. (2020). Investigating The Effect of Organizational Leadership Factors on the Tendency to Whistle (Case study: Sima, Manzar and Urban Green Space Staff of Karaj Municipality). *Logistics & Human Resources Management*, 15(55), 1-35. [In persian]
- Akbar Nejad, M., Yaqubi, M., & Gholami, F. (2014). Deliberating Administrative Corruption from the Viewpoints of the Holy Quran and Traditions. *Islamic Management*, 22(1), 167-195. [In persian]
- Asadi, A. (2012). The role of investigative journalism in the development of social welfare. *Society Culture Media*, 1(2), 13-44. [In persian]
- Azadi, P. (2020). *The Structure of Corruption in Iran*. Publisher Stanford Iran 2040 Project, at: <https://iranian-studies.stanford.edu/iran-2040-project/publications/structure-corruption-iran>.
- Baljija, S., & Min, K. (2023). Evaluating the effectiveness of whistleblower protection: A new index. *Data & Policy*, 59(28), 1-22. DOI:10.1017/dap.2023.20
- Basirian Jahromi, H., & Lotfi, A. (2022). Fuzzy Hierarchical Analysis of Barriers and Challenges to the Formation of Investigative Reporting in IRIB. *Rasaneh*, 33(2), 29-49. [In persian] <https://doi.org/10.22034/bmsp.2022.145458>
- Biabani, G.H., & Zogi, B. (2018). Media as a Tool for Promotion of Transparency and Countering Political and Financial Corruption. *Rasaneh*, 29(3), 85-104. [In persian] dor: 20.1001.1.10227180.1397.29.3.5.9
- Forghani, M., & Nazari, A. (2018). Cyberspace, giving new life to idealistic journalism for creating society in Iran. *Rasaneh*, 29(3), 1-8. [In persian] dor:20.1001.1.10227180.1397.29.3.1.5
- Ghasemi, N., & Rokni, A. (2020). Whistle-blowing: An effective strategy to combat economic corruption. *Judicial Law Views*, 25(9), 91-114. [In persian]
- Givarian, H. (2012). The Role of Mass Media in Controlling Corruption. *Media Studies*, 7(17), 133-140. [In persian]
- Hadli, Y., Saraswati, E., & Atmini, S. (2023). Factors affecting intention on whistleblowing. *International Journal of Business, Economics & Management*, 6(2), 184-198. <https://doi.org/10.21744/ijbem.v6n2.2144>
- Latimer, P., & Brown, A. (2008). Whistleblower Laws: International Best Practice. *University of New South Wales Law*, 31(3), 766-794.
- Lotfian, S., (2006). The Security Impucations of Political and Economic Corruption in Developing Countries. *Law & Political science*, 0(71): 187-218. [In persian]
- MacArthur Foundation. (2022). Progress Study on Anti-Corruption Whistleblowing Initiative. at: <https://www.macfound.org/press/grantee-publications/progress-study-on-anti--corruption-whistleblowing-initiative>.
- Maslen, C. (2023). Responses to common challenges encountered when establishing internal whistleblowing mechanisms. U4 Helpdesk Answer, at: <https://www.u4.no/publications/responses-to-common-challenges-encountered-when-establishing-internal-whistleblowing-mechanisms.pdf>.
- Mohamadzadeh, Z., & LalAlizadeh, M. (2022). The effect of perceived legal and organizational support on whistleblowing the organizational violations in the banking industry. *Transformation Management*, 1(14), 29-56. [In persian] <https://doi.org/10.22067/tmj.2022.75941.1287>
- Negintaji, Z., Hosseini, H., & Kiani, A. (2012). The Economic Indexes and National Security of Iran. *political and international research*, 3(9), 193-202. [In persian]
- Niewele, A. (2022). Seven Tips to Create Effective Whistleblower Policies. WhistleBlower Security, at: <https://blog.whistleblowersecurity.com/blog/seven-tips-to-create-effective-whistleblower-policies#tips-to-create>.
- Omojola, O. (2019). Whistleblower Protection as An Anti-Corruption Tool in Nigeria. *Law, Policy and Globalization*, 19, 173-179. DOI:10.7176/jlpg/92-18

- Parimi, A., Zakeryan, M., & Arabian, A. (2022). The role of conflict of interest in shaping the harms of administrative health policies. *Administrative Law*, 9(29), 27-55. **[In persian]**
DOI: 10.52547/qjal.9.29.27
- Rabiei, A. (2005). *National Security Studies; An introduction to the theories of national security in the third world*. Tehran: Institute for Political and International Studies.
- [In persian]**
- Rostami, V., & Ghasemi, M. R. (2018). Legal Mechanism of activating the capacity of whistleblowers, with comparative study of Iran and America. *Comparative Law Review*, 9(2), 639-659. **[In persian]**
doi: 10.22059/JCL.2018.244466.633569
- Schultz, D., & Harutyunyan, K. (2015). Combating corruption: The development of whistleblowing laws in the United States, Europe, and Armenia. *International Comparative Jurisprudence*, 1(2), 87-97. <https://doi.org/10.1016/j.icj.2015.12.005>
- Shahabi, M., & Hashempoor Sadeghian, M. (2021). Social Media and Perception of Corruption: The Study of Representation of Corruption by Iranian Users of Instagram Social Network. *Cultural Studies & Communication*, 17(62), 143-164. **[In persian]** <https://doi.org/10.22034/jcsc.2020.93051.1704>
- Smaili, N., & Arroyo, P. (2019). Categorization of Whistleblowers Using the Whistleblowing Triangle. *Business Ethics*, 1(157), 1-23.
- Suntai, D., & Shem, W. (2018). Tackling Institutional Corruption through Investigative Journalism. *Global Media*, 16(3), 1-8.
- The Employment Law Group. (2022). A Timeline of U.S. Whistleblowing. at: <https://www.employmentlawgroup.com/timeline-us-whistleblowing/>.
- The Global Economy. (2023). Iran: Corruption perceptions-Transparency International. at: <https://www.theglobaleconomy.com/Iran/transparencycorruption/>.
- The Iran primer. (2023). Corruption Perceptions in Iran. at: <https://iranprimer.usip.org/blog/2023/feb/01/report-corruption-perceptions-iran>.
- Transparency for Iran (2023). The general plan of financial support for corruption whistleblowers was approved. *Transparency for Iran Think Tank*, at: %DA%A9%D9%84%DB%8C%D8%A7%D8%AA%D8%B7%D8%B1%D8%AD%D8%AD%D9%85%D8%A7%D-B%8C%D8%AA%D9%85%D8%A7%D9%84%DB%8C%D8%A7%D8%B2%D8%A7%D9%81%D8%B4%D8%A7%DA%AF%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%81%D8%B3%D8%A7%D9%81%D8%B3%D8%A7%D8%AF-%D8%AA. **[In persian]**
- Tudu, P., & Pathak, P. (2015). Growing Corruption: Is Whistle Blowing the Answer. *Management and Labour Studies*, 2(39), 208-218. DOI:10.1177/0258042X14558180
- UNODC . (2023/a). The Role of the Media in Fighting Corruption. United Nations Office on Drugs and Crime, at: <https://www.unodc.org/e4j/en/anti-corruption/module-10/key-issues/the-role-of-the-media-in-fighting-corruption.html#top>.
- UNODC. (2023/b). Whistle-blowing Systems and Protections. United Nations Office on Drugs and Crime, at: <https://www.unodc.org/e4j/zh/anti-corruption/module-6/key-issues/whistle-blowing-systems-and-protections.html>.
- Vesterinen, A. (2021). 5 Factors That Determine The Effectiveness Of A Whistleblower Channel. *Falcony*, at: <https://blog.falcony.io/en/5-factors-of-effective-whistleblower-channel>.
- Yarahmadi, H., Pourezat, A., Taghi Poriani Gilani, Y., & Kia Kojori, D. (2021). A Measuring Model for Curbing Customary Corruption in the Iranian Governmental Organizations. *The Macro and Strategic Policies*, 9(35), 526-558. **[In persian]** doi: 10.30507/JMSP.2021.263119.2179
- Zamani, A. (2009). An income on the dimensions of corruption and economic crimes and its consequences on national security. *Karagah*, 2(7), 32-55. **[In persian]**